

בס"ד, ג' אלול תשע"ו

06 ספטמבר 2016

תיק 76012

פסק דין

בעניין שבין

הנתבע

התובעת

א. רקע ועובדות מוסכמות

התובעת היא עוסק מורשה בשותפות העוסקת באדריכלות (ע"י השותפות, להלן, התובעות), ובין השאר עוסקות בהכנה לקבלת היתרי בניה. הנתבע שימש באופן רשמי כמנהל פרוייקטים ובאופן מעשי כשותף בחברה פלונית, להלן, החברה. לטענת הנתבע, הבעלים של החברה היה מר א', וכעת החברה עומדת לקראת פירוק.

הנתבע פנה אל התובעות במהלך חודש אוגוסט, 2009 וביקש מהן להכין תכניות לצורך הגשת בקשה לקבלת היתר בנייה לעשרים מגרשים (להלן, החלק הראשון) ביישוב בשומרון (להלן, היישוב), בכדי להימנע מהקפאת הבניה בשטח שעליו ניתן ההיתר. הכוונה היתה שלא לבנות על פי התוכניות, אלא רק למנוע את ההקפאה. העבודה בוצעה ועל עבודה זו קיבלו התובעות תשלום מלא מהחברה.

לאחר מכן בתאריך 19.10.09 לאור שביעות הרצון ההדדית התבקשו התובעות להכין תוכניות ל-26 מגרשים נוספים (להלן החלק השני). כיוון שהעבודה הורחבה, התובעות הסכימו לתת הנחה על כל העבודה (בתחילה דרשו 50 אש"ח עבור 20 מגרשים, ואחרי הרחבת העבודה דרשו 67,500 שקלים עבור כל 46 המגרשים). החברה שילמה חלק מהתשלום עבור החלק השני, אולם, נותרה יתרת חוב לתשלום בסך 7,337.76 ₪.

התובעות דורשות מהנתבע לשלם את יתרת החוב בתוספת מע"מ והצמדה, ואילו הנתבע טוען שההזמנה בוצעה על ידי היישוב ולא על ידי החברה. כמו כן, הנתבע טוען שבכל מקרה התביעה אינה צריכה להיות מופנית כלפיו אלא כלפי החברה, אולם, הוא הסכים לשלם חצי ממה שתחויב החברה. זו תמצית המחלוקת שבין הצדדים.

ב. טענות התובעות

התובעות טוענות שכשם שההזמנה של החלק הראשון בוצעה ע"י החברה, ואיש הקשר שלהן היה הנתבע, כך גם ההזמנה הנוספת נעשתה על ידו. מבחינתן הנתבע הוא האיש מולו הן ניהלו את כל העבודה ועל כן הן דורשות ממנו את השלמת התשלום. כל תפקידו של היישוב היה לעודד ולזרז את ביצוע הפרוייקט, אך מעולם היישוב לא שימש כמזמין העבודה.

עמוד 1 מתוך 7

התובעות טוענות, כי אע"פ שהחברה לא זכתה בסוף במכרז לביצוע החלק השני, אין זה מעניין והן בצעו את העבודה כפי שהתבקשו ואף מעבר לכך ועל כן מגיע להן תשלום מלא.

הן רואות בעובדה שהנתבע שילם תשלום חלקי על החלק השני ראיה לכך שהוא המזמין של העבודה והוא לוקח אחריות על הסכמתן לעבוד, ועל כן עליו לשלם תשלום מלא.

בנוסף, הן רואות בהמשך ההתכתבות של הנתבע עמן בנוגע לפרויקט ראיה לכך שזה פרויקט שנעשה עבורו.

התובעות גם ציינו שהן נוהגות להחתיים לקוחות על התחייבות אישית לשלם בנוסף לחברה שהם מייצגים. פה הדבר לא נעשה בגלל לחץ הזמנים.

על כן התובעות דורשות:

א. תשלום יתרת החוב - 7,377.76 שקלים.

ב. הצמדה למדד - 1,042 שקלים.

ג. מע"מ - 1,431 שקלים.

ג. טענות הנתבע

הנתבע מודה שאכן הזמין את העבודה על החלק הראשון, אך לא את העבודה על החלק השני. ההבדל בין שתי ההזמנות נובע מכך שעל החלק הראשון היתה לחברה בלעדיות והיתה וודאות שהחברה תפתח אותם, וכך גם נעשה בפועל. אבל על החלק השני לא היתה זכות כזו לחברה, ואכן את הפיתוח ביצעה לבסוף חברה אחרת. לכן הנתבע היסס האם להסתכן ולהזמין את העבודה או לא ובגלל זה התנהלו בינו ובין התובעות שיחות כלליות בלבד על הפרויקט אך לא הוזמנה העבודה. בפועל, מי שהזמין את העבודה היה מזכיר היישוב באותה תקופה (להלן, המזכיר), שהתקשר אל התובעת וקיבל על עצמו את האחריות לפרויקט. לטענת הנתבע, הוא התקשר לתובעות רק כדי לזרז את העבודה, אף שהוא עצמו לא ביצע את ההזמנה.

לטענתו, לא רק שהוא איננו מחוייב לשלם את יתרת התשלום, אלא הוא אף שילם כספים עבור עבודה שלא הוזמנה על ידו (החלק השני), והוא שומר לעצמו את הזכות לתבוע כספים אלו מהיישוב.

הנתבע מסביר את העובדה ששילם כספים שלא היה מחוייב בהם, בכך שהרגיש מחוייבות כלפי התובעות שביצעו את עבודתן נאמנה, אך לא בגלל שהוא היה המזמין.

הנתבע העמיד שתי ראיות לכך שהוא לא הזמין את העבודה: האחת, בסופו של דבר החברה לא קיבלה את היזמות למגרשים אלו אלא חברה אחרת. והשנייה, עדותו של המזכיר.

גם אם בית הדין יחליט שהנתבע הזמין את העבודה והוא זה שחייב לשלם, עמדה לו הזכות לפטור את עצמו בטענה שהחברה היא חברה בע"מ והיא זו שחייבת בתשלום ולא הוא. אך הנתבע החליט לא לטעון טענה זו, והוא מוכן לקבל אחריות עד חצי מהסכום אם בית הדין יחליט שהוא המזמין. זאת משום שהיה לו שותף בחברה (הבעלים, מר א'), ואין להשית עליו את מלוא האחריות.

עמוד 2 מתוך 7

ד. עדות העד

המזכיר העיד בפני בית הדין. הוא היה מזכיר היישוב באותה תקופה, וכעת הוא אינו מזכיר היישוב. לטענתו הוא אינו קשור לאף אחד מהצדדים.

בתחילה העד אמר כי למיטב זכרונו הנתבע הוא שהזמין את העבודה והעד הוא שהתקשר לזרז את התובעות. אך הוסיף שיתכן ואמר לתובעות כי היישוב יעמוד מאחורי הנתבע, ואם תהיה בעיה עם התשלום היישוב ישלים.

לאחר מכן העד שינה את עדותו במקצת ואמר ש"בהחלט יתכן" "ומאוד מסתבר" שהוא הזמין את העבודה. הוא הסביר שכך היא דרך העבודה שלו, ונטה לתמוך בגירסתו של הנתבע. יחד עם זאת גם כעת הוא לא זכר בוודאות שאכן הוא התקשר לתובעת והזמין את התכנון.

לשאלת בית הדין האם ייתכן כי בשיחה בינו ובין הנתבע הוא אמר לנתבע שהיישוב יקח אחריות אך כלפי התובעות המשיך הנתבע לעמוד כמזמין השיב העד גם כן שיתכן שכך אירע.

ה. נושאים לדיון

1. אחריות החברה לעבודה שבוצעה

2. אחריות הנתבע לחובותיה של החברה

ו. אחריות החברה לעבודה שבוצעה

לפנינו יש הכחשה בין הצדדים: הנתבע אומר שהיישוב הזמין את העבודה על החלק השני, והתובעות אומרות שהנתבע הזמין את העבודה.

לאור זאת, יש לדון בשאלה העובדתית (מה קרה?) ובשאלה המשפטית (מה המשמעות של מה שקרה?).

לגבי השאלה העובדתית: לגבי החלק הראשון לכל הדעות המזמין היתה החברה על ידי הנתבע. לגבי העסקה השניה התובעות טוענות בוודאות שהנתבע הוא שהזמין את העבודה.

לעומת זאת, למרות טענות הנתבע שהובאו לעיל, ולמרות דברי העד, לנתבע עצמו כלל לא היה ברור שהוא אמר לתובעות שהמזמין השתנה, וכך נאמר בדיון (פרו' 1, עמ' 6):

דיין: מה אתה אומר על הגרסה של התובעות שלא אמרו להם שיש העברת אחריות. מה אתה אומר?

נתבע: אני לא יודע שנאמר שיש העברת אחריות. אני בטוח שאת הניואנס שהמגרשים לא שלנו הם ידעו. אני לא בטוח בוודאות שהן ידעו את זה שהיישוב מזמין. כנראה אמרנו שהזכויות שלנו בחלק השני לא מובטחות.

במילים אחרות, מוסכם על שני הצדדים שהנתבע הוא שהזמין את העבודה על החלק הראשון, כמו כן, מוסכם על שני הצדדים שהנתבע התקשר לתובעת וביקש לזרז את העבודה על החלק השני. הנתבע והעד הסכימו ביניהם שאם תהיה בעיה אזי היישוב ייקח על עצמו את ההזמנה אבל הם לא

זכרו שהבהירו זאת לתובעות. לפיכך, ככל הנראה התובעות הניחו שכשם שהנתבע הזמין את העבודה על החלק הראשון כך הוא הוא זה שהזמין את העבודה על החלק השני. אם כן, אין מחלוקת עובדתית משמעותית בין הצדדים, אלא מחלוקת משפטית על משמעות העובדות: האם הנחת התובעות מחייבת את החברה או לא.

במקרה זה, מסתבר שכפי שמקובל ביהודה ושומרון, הקרקע איננה שייכת ליישוב, אולם, היישוב מקצה את הקרקעות לרוכשים ועוסק בפיתוח של השטח, ולכן דינו של היישוב כבעלים של הקרקע.

השאלה שלפנינו היא מה הדין במקרה בו אדם אחד הזמין עבודה בשטח השייך לאדם אחר: האם ניתן לחייב את המזמין בתשלום עבור העבודה. בעניין זה נאמר בגמרא (בבא מציעא דף קיח ע"א):

השוכר את הפועל לעשות בשלו והראהו בשל חבירו - נותן לו שכרו משלם, וחוזר ונוטל מבעל הבית מה שההנה אותו.

כלומר, אם אדם (להלן המזמין) שכר פועל שיעשה עבורו מלאכה, אך הפנה אותו לשטח של אדם אחר (להלן הבעלים), על המזמין לשלם את שכר הפועל, ואחר כך הוא יכול להגיש תביעה כנגד הבעלים שישלם לו עבור השבחת הנכס שלו.

נחלקו הראשונים בשאלה מה הדין כאשר המזמין אמר לפועל מראש לעבוד בשדה של אדם אחר, אולם, לא אמר לו מי ישלם את שכרו:

התוספות במקום (ד"ה לעשות) דייקו מהגמרא: "משמע דוקא לעשות בשלו אז נותן לו שכרו משלם אבל סתמא לא", כלומר, המזמין חייב בתשלום דווקא כאשר בזמן השכירות אמר לפועל שיעבוד **אצלו**, אבל כאשר לא אמר כלום ורק הראה לפועל את מקום העבודה, חובת התשלום אינה מוטלת על המזמין, וכן משמע שפסק הטור (חושן משפט סימן שלו סעיף ב). שיטתם מתבססת על ההנחה שכיוון שהפועל ידע שמדובר על שדה של אדם אחר, והמזמין לא אמר לו במפורש "שכרך עלי" מן הסתם התשלום מוטל על בעל השדה (כפי שעולה מדברי הסמ"ע המובאים בהמשך).

לעומת זאת, הבית יוסף (שם) דייק מדברי רש"י (ד"ה בשל הפקר) שרק כאשר מזמין העבודה אמר במפורש: "שכרך מוטל על בעל השדה" נפטר מזמין העבודה מתשלום, אבל כאשר לא אמר כלום על המזמין לשלם. בספר פתחי חושן (שכירות פרק ח הערה עו) הביא שאף הרשב"א והמאירי סוברים כדעת רש"י. אם כן, סברת ראשונים אלו היא שהאחריות מוטלת **מן הסתם** על המזמין, אלא אם נאמר אחרת.

בשולחן ערוך (חושן משפט סימן שלו סעיף א) פסק כדעת התוספות והטור:

השוכר את הפועל לעשות בשלו והראהו בשל חבירו, **נותן לו שכרו משלם** וחוזר ונוטל מחבירו מה שההנה... אפילו לא אמר לו "שכרך עלי", אלא שכרו סתם. **אבל אם שכרו**

לעשות בשל חבירו סתם, יכול לומר: טול מה שעשית בשכרך. ואם אמר ליה: שכרך עלי, אינו יכול לומר לו כן.

הסמ"ע בסעיף קטן ד' ביאר את השו"ע:

"פירוש, שאמר לו עשה מלאכה בשדה זו והפועל ידע שהיא של חבירו, ואף על פי שלא אמר לו בפירוש עשה בשדה של [חבירי], כיון שלא אמר לו שכרך עלי וג"כ ידע שהיא של חבירו אין שכרו מוטל על השוכר. וכל שלא ידע הפועל שהשדה היא של חבירו, אף על גב דלא אמר לו השוכר עשה עמי בשדה שלי, מכל מקום בכלל השוכר את הפועל לעשות בשלו והראהו בשל חבירו הוא כיון שהפועל סבר שהוא שלו.

לדעת הסמ"ע, רק כאשר הפועל ידע שמדובר על שדה של אדם אחר, לא ניתן לחייב את מזמין העבודה בתשלום. אבל אם הפועל לא ידע וטעה לחשוב שעבודה היא עבור המזמין, אזי על התשלום מוטל על מזמין העבודה (השפעת המוזדעות של הפועל עולה גם מדברי הרמ"א חו"מ שלט, ז).

יש להעיר שלכאורה, הרמ"ה (מובא בטור חו"מ שלט, ו) חולק על כך וסובר שאם אדם אמר לפועל לעבוד במקום מסוים, והתברר לפועל אחר כך שהשטח איננו של המזמין, אזי לא ניתן לתבוע את המזמין. אולם, הרמ"א (שם) לא פסק כך, ובכל מקרה אין זה המקרה שלפנינו.

ומהכלל אל הפרט: במקרה שלפנינו התובעות ידעו שהשטח איננו שייך לחברה, ולכן לכאורה, הן אינן יכולות לתבוע את החברה. אולם, יש לדחות סברה זו מהטעמים הבאים:

א. העבודה על החלק השני היתה המשך לעבודה על החלק הראשון. לגבי החלק הראשון היה ברור שהחברה היא מזמינת העבודה. בהמשך, כאמור, התובעות לא ידעו שיש העברת אחריות מהחברה אל היישוב ועל כן, היה סביר להניח שהחברה ממשיכה להיות מזמינת העבודה. אם כן, במצב שלפנינו גם תוספות יודו שברירת המחל (בסתמא) המזמין הוא שהאחראי ולא הבעלים.

הדבר דומה לדין המופיע ברמ"א (חו"מ שלג, ח, וראו נושאי כליו שם):

שליח צבור שהשכיר עצמו עם מנהיגי העיר לשנה בתנאי כך וכך, ואחר כך השכיר עצמו לבני העיר הזאת עם מנהיגים שניים, ולא התנה, ודאי על תנאי הראשון השכיר עצמו.

דהיינו, כאשר התבצעה עסקה ראשונה בתנאים מסוימים, ואחר התבצעה עסקה נוספת ללא פירוש התנאים – התנאים של העסקה הראשונה חלים. בדומה לכך, הנתבע הזמין את העבודה על החלק הראשון כאשר החברה היא המזמין, ולכן כאשר הזמין את החלק השני מבלי לפרט מיהו המזמין חלו פרטי העסקה של החלק הראשון. גם אם ניתן להבחין בין המקרים, הסיבות הנוספות מכריעות את הכף.

ב. הצעת המחיר על החלק השני (מתאריך 19.10.09) שהוציאו התובעות היתה ממוענת לחברה והיא כללה תמחור מחדש של כלל העבודה, ובכך ביטאו את הבנתן ששתי ההזמנות – אחת הן. שתיקת הנתבע בשלב זה מעידה על כך שגם הוא ראה בשני החלקים הזמנה אחת באותה תקופה, שהרי אם חשב אחרת היה עליו לבקש החזר עבור החברה על החלק הראשון.

עמוד 5 מתוך 7

ג. החברה המשיכה לשלם על החלק השני של העבודה (הוצגו אסמכתאות על תשלום שבוצע בנוב' 09 ע"י החברה, וביוני 10 על ידי מר א') וכנגדן הוצאו חשבוניות וקבלות על שם החברה. כך נוהג מזמין של עבודה, ולפני בית הדין לא ניתן הסבר המניח את הדעת להתנהגות זו.

ד. גם אם הנתבע והמזכיר סכמו ביניהם על העברת אחריות מהחברה ליישוב, הם לא טרחו לדווח על כך לתובעות, ומבחינת התובעות אלו דברים שבלב שאינם מחייבים (שו"ע חו"מ רז, ד).

בנוסף, יש להעיר שיש לתת משקל נמוך לעדותו של המזכיר שכן, הוא לא זכר בדיוק מה היה וחזר בו תוך כדי הדיון.

ה. לדעת אחד הדיינים, אין לדמות את המקרה שלפנינו ל"הראהו בשל חברו" בגלל שהמזמין הזמין את העבודה בגלל הרווחים שהוא קיווה להפיק מהעסקה. כלומר לא מדובר "בשל חברו" אלא "בשלו", אמנם לא באופן וודאי, אבל אדם יכול להזמין עבודה ולשלם עבורה גם אם יש רק ספק אם ירוויח ממנה.

אשר על כן, על פי טענות הנתבע, האחריות על העבודה שבוצעה מוטלת על החברה שבעלות הנתבע.

ז. אחריות הנתבע לחובותיה של החברה

החברה הינה חברה בע"מ. הנתבע פעל מטעמה, ובמקרה כזה אכן יכול היה להיפטר מכל תשלום, ולהטיל את האחריות על החברה, שהיא חדלת פרעון.

שהרי כך נכתב בהסכם הבוררות עליו חתמו הצדדים, סעיף 10:

א הצדדים מכירים בעקרון שתאגיד משפטי הוא בעל זכויות וחובות ובכוחו לתבוע ולהתבע.

ב. הצדדים מכירים בעקרון הגבלת האחריות של תאגידים, ועל כן תביעותיהם מופנות כלפי נכסי התאגיד ולא כלפי נציגי התאגיד הפועלים בשמו ולא כלפי בעלי מניותיו, אלא אם כן בית הדין סבור כי מנהלי או נציגי התאגיד או בעלי מניותיו אחראים אישית.

ג. בכפוף לאמור בסעיף ב דלעיל, הצדדים מוחלים על האפשרות לתבוע את הנכסים שמעבר לרכוש התאגיד

במקרה זה אין סיבה לחרוג מהכלל הרגיל ולחייב את הנתבע לשלם מכיסו.

אמנם התובעות טענו כי הן נוהגות להחתים מזמין עבודה על אחריות אישית מעבר לאחריות של החברה, אולם, הן מודות שבמקרה זה הנתבע לא חתם עקב לחץ הזמנים. התחייבות כזו היא מעבר לשורת הדין, ולכן, כאשר עובד החברה לא התחייב הוא איננו חייב באופן אישי.

באצילותו, הנתבע לא עשה כך, והסכים לקבל על עצמו חצי מהאחריות. לכן לא ניתן לחייבו יותר מחצי מהחוב. בכלל זה לא ניתן לחייבו בריבית והצמדה הנובעים מהעיכוב בתשלום אשר האחריות להם מוטלת על החברה (זאת, מבלי לדון בשאלה ההלכתית שישנה בנוגע לריבית והצמדה).

מסקנה: הנתבע לא אחראי אופן אישי לחובותיה של החברה, אך כיוון שקיבל על עצמו אחריות על חצי מהחובות עליו לשלם חצי מהחוב ללא ריבית והצמדה.

ח. החלטות

1. הנתבע חייב לשלם לתובעת 3688.88 ₪ + מע"מ, סה"כ 4316 ₪. וזאת, תוך 35 יום מהתאריך הנקוב על פס"ד זה.

2. ניתן לערער על פסק דין זה תוך 30 יום מהתאריך הנקוב עליו.

פסק הדין ניתן ביום ג' אלול תשע"ו, 06 ספטמבר 2016.

בזאת באנו על החתום

הרב עדו רכניץ

הרב חיים בלוך, אב"ד

הרב עמוס ראבילו